

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
(PROBLEM-BASED LEARNING) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*

DEVELOPING A TEACHER DEVELOPMENT PROGRAM LEARNING MANAGEMENT OF
PROBLEM-BASED LEARNING FOR SCHOOL UNDER SURIN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

นภัสนันท์ กะการดี¹, บุญชม ศรีสะอาด²

Napatsanan Kakarndee¹, Boonchom Srisa-Ard²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}

Email : 63010581027@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) พัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 341 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาการจัดการเรียนรู้ 4) การดำเนินการ และ 5) การวัดประเมินผล 3. การประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. โปรแกรม 2. การพัฒนาครู 3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ABSTRACT

This research aimed to 1) study current and desirable conditions of the developing teacher development program learning management of problem-based learning for school. 2) Develop a program about The developing teacher development program learning management of problem-based learning for school under Surin Primary Educational Service Area Office 3. The sample was 341 teachers who are under Surin Primary Educational Service Area Office 3, and 7 experts. The research tools included questionnaires, interviews, and evaluation forms. Statistics used in research include frequency, percentage, average, and standard deviation. and the index value arranges the priority of necessary needs (PNI_{modified})

The research found that 1. The current condition of the developing teacher development program learning management of problem-based learning for school under Surin Primary Educational Service Area Office 3 was in high level. The desirable conditions of the developing teacher development program learning management of problem-based learning for school under Surin Primary Educational Service Area Office 3 was in the highest level. 2. A developing program of the developing teacher development program learning management of problem-based learning for school under Surin Primary Educational Service Area Office 3 consisted of 5 components include: 1) Rationale 2) the objective of the program 3) description of program 4) processes and 5) evaluation 3. The result of the appropriateness evaluation of a developing program of the developing teacher development program learning management of problem-based learning for school under Surin Primary Educational Service Area Office 3 was in highest level and the feasibility evaluation was in high level.

Keywords : 1. Program 2. Developing teacher 3. Problem-based learning

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากสถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยและต่างประเทศได้ประสบปัญหามากมายรอบด้าน เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้วันจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น มนุษย์จึงต้องดิ้นรนแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยอาศัยกระบวนการแก้ปัญหาแบบต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ด้าน เช่น ระดับความสามารถในการแสวงหาความรู้ การรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล การสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทรัพยากรในชาติ โดยเฉพาะเยาวชนให้มีคุณภาพ มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี ทั้งความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล ความคิด

สร้างสรรค์ มีวิจารณ์ญาณ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้ซึ่งเป็นทักษะของคนสมัยใหม่แห่งสังคมการเรียนรู้ (Knowledge-Base Society) เพื่อที่พวกเขาจะได้ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของสังคม และมีความสุข (อนันต์ ะสุข, 2558)

การศึกษาจึงเปรียบเสมือนหัวใจของชาติในการพัฒนาทรัพยากร นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องผลักดันเพื่อให้บรรลุและประสบผลสำเร็จ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องมีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนตามนโยบายในการพัฒนาการศึกษาของไทย สำหรับใช้กำหนดทิศทางการศึกษา โดยประเด็นหลักๆ ทางการศึกษา คือ การพัฒนาครู กำหนดยุทธศาสตร์ด้านครูให้ชัดเจน ชันเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งการผลิตและพัฒนาครู โดยผลิตครูมืออาชีพ รับประกันการมีงานทำ วางแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ เปลี่ยนการอบรมครูให้เป็นเชิงรุก คือ สร้างทีมลงไปทำการฝึกอบรมครูในพื้นที่โดยตรง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำคัญเป็นมิติใหม่ของวงการการศึกษาที่ทุกองค์กรต่างก็ให้ความสำคัญและร่วมมือในการวางแผนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะสำคัญจำเป็นบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม ในการอยู่ร่วมกันในสังคมโลก และร่วมมือกันสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยและสภาพแวดล้อมโลก (สุนทร สีนพพานท์, 2558)

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุทธศาสตร์ 1 : การพัฒนาผู้เรียน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และเหมาะสมตามแต่ละช่วงวัย มีความพร้อมในการเรียนรู้ มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความสามารถคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นได้กำหนดกลยุทธ์ คือ ให้มีการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน และการวัดประเมินผล เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสร้างเสริมแรงจูงใจ เพื่อผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ โดยมีมาตรการที่สำคัญ คือ ให้มีการทบทวนการวัดประเมินผล รวมทั้งปรับปรุงการวัดประเมินผลผู้เรียน โดยการเลือกใช้วิธีที่หลากหลาย ปรับหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน เป็นต้น ทั้งนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสมรรถนะที่ต้องเกิดในตัวผู้เรียน ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตามหลักเหตุและผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ยกความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning หรือ PBL) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรคนิยม (Constructivist Learning Theory) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในบริบท (Context) รอบ ๆ ตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ปัญหาเป็นหลัก (มณฑรา ธรรมบุศย์, 2545) โดยเทคนิค PBL หรือ Problem-Based Learning นี้ ผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นเพียง Facilitator คือ

เป็นที่ปรึกษา จะไม่บอกคำตอบหรือสอนทฤษฎีโดยตรงให้ทันที แต่มีบทบาทกระตุ้นการคิดของผู้เรียน ผ่าน Guiding Question เช่น คำถามปลายเปิด หรือ คำถามชี้แนะ เพื่อแนะให้แก่ผู้เรียน รวมถึงสังเกตการณ์ ซักถามหรือตั้งประเด็นต่าง ๆ และสรุปบทเรียนในตอนท้ายเพื่อแตกประเด็นปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การเรียนรู้โดยอาศัย “ปัญหา” เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เป็นวิธีการเรียนที่เอาปัญหาเป็นที่ตั้ง เพื่อให้ผู้เรียนช่วยกันหาทางออก Monica Sevilla กล่าวว่า เป็นวิธีการสอนที่ใช้เหตุผลและตรรกะในการสร้างความท้าทายด้วย “คำถาม” หรือ “กรณีปัญหา” เพื่อให้ผู้เรียนได้หาหนทางแก้ไขด้วยตัวเอง ไม่ว่าจะด้วยวิธีการค้นคว้าหาความรู้ การวิจัย หรือการร่วมมือกันหาคำตอบ เน้นไปที่การช่วยกันทำงานเป็นกลุ่มเป็นการฝึกและพัฒนาทักษะด้านการวิพากษ์ของผู้เรียน (ปริยานุช พรหมภาสิต และคณะ, 2557)

การเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงวิธีคิดให้สอดคล้องและสมดุลกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่นับวันจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงมากขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดครั้งนี้ถือว่าเป็นต้นที่จะต้องอยู่คู่กันต้องเกื้อกูลการจะแยกออกจากกันไม่ได้เมื่อมีการเรียนรู้ในทศวรรษใหม่มีคำที่สำคัญที่น่าสนใจคำว่า “Teach Less” และ “Learn more” โดยมีความหมายว่า การเปลี่ยนวิธีการศึกษาด้วยการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายจากความรู้ (Knowledge) ไปสู่ทักษะ (Skill or Practice) คำว่า “Teacher” ที่แปลว่าครู จึงกลายเป็นคำที่เก่าไปแล้วนั้น ถูกแทนที่ด้วยคำว่า “Facilitator” โดยระบุหน้าที่เป็น “ผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ หรือ ผู้ชี้แนะ (Coach)” ให้แก่ผู้เรียน หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ที่มีครูเป็นหลักไปเป็นผู้เรียนเป็นหลักแทน ดังนั้นการเรียนรู้จะต้องเรียนให้เลยจากเนื้อหา ซึ่งหลายส่วนผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง แต่ครูจะต้องสร้าง ทักษะและเจตคติกับตัวผู้เรียนขึ้นมาให้ได้ การเรียนรู้จึงเป็นการเรียนรู้ร่วมกันมากกว่าการเรียนรู้แบบตัวใครตัวมัน (Individual Learning) (กมลฉัตร กล่อมอ้อม, 2560)

ครูเป็นปัจจัยทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด การศึกษาจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2544) การจัดการเรียนรู้ที่จะจัดให้กับมนุษย์เพื่อที่จะทำให้เกิดบุคคลแห่งการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ เพื่อสามารถที่จะเผชิญกับอุปสรรคที่ซับซ้อน ทำลายการคิด และการตัดสินใจอย่างฉาบฉวย ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนควรทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยฐานข้อมูลจากความรู้ ความคิด หรือประสบการณ์จากการเรียนการสอน (ทิศนา แคมมณี, 2545) การจัดการเรียนการสอนถือว่าครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะจัดให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้การดำเนินการบรรลุแนวทางของการจัดการศึกษา ครูต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ความต้องการของท้องถิ่น และแนวปฏิบัติในชีวิตจริง โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลข่าวสารในสังคมปัจจุบันเกี่ยวกับวิชาชีพครู สิ่งสำคัญที่ครูควรจะได้รับพัฒนา คือ ครูจะต้องมีทักษะทางเทคโนโลยี และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังต้องพัฒนาให้ครูมีความรู้รอบตัวในวิชาที่ตัวเองสอน และมีความรู้ด้านการวิจัยอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ด้านการถ่ายทอดความรู้จิตวิทยาการวัดและประเมินผลรวมถึงต้องพัฒนา

ครูให้มีความสามารถในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจและทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนและสามารถดึงความสามารถและกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ยิ่งไปกว่านั้นยังต้องพัฒนาครูให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทันเทคโนโลยีและใช้ภาษาในการสื่อสารได้และมีมุมมองที่กว้างและมีวิจรรย์ญาณที่แยกแยะสิ่งถูกและสิ่งผิดอีกทั้งยังต้องสามารถนำความรู้ไปพัฒนาและแก้ไขปัญหาในสังคมได้ (โชติชวลิต พุทธิกาญจน์, 2556)

จากการสังเคราะห์รายงานประจำปี ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จากฝ่ายงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า จุดที่สถานศึกษาควรพัฒนาจะต้องปรับปรุงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา คือ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ไขปัญหาความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตร และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการจากผลการสอบวัดระดับชาติ (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3, 2563) ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่ได้แก้เพียงแค่ว่าตัวผู้เรียนเท่านั้นหากจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านการวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณทางสถานศึกษาจะต้องพัฒนาครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะผู้เรียนในด้านนี้เสียก่อน

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีความตระหนักให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นสามารถส่งเสริมทักษะด้านความสามารถในการวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมทุกด้านมีพัฒนาการทางสมองเต็มตามศักยภาพและเหมาะสมตามวัย จึงได้ศึกษาและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

2.2 เพื่อออกแบบและประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ซึ่งจะได้นำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาครูต่อไป

3.2 ได้แนวทางการออกแบบและประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem -Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และนำไปใช้ในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

1) ประชากร ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3,039 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 341 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีค่า IOC เท่ากับ .80 ขึ้นไป มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.916 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.972 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ระยะที่ 2 การออกแบบและประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3

ตอนที่ 1 ศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) จำนวน 3 โรงเรียน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครูในสถานศึกษา จำนวน 3 คน จำนวน 3 โรงเรียน ที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 (Best Practice) จนได้เป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล หรือ เป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอก รอบที่ 3 ในระดับดีขึ้นไป หรือ เป็นโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านวิชาการ

ตอนที่ 2 ร่างโปรแกรม/ตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของ โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

2.1 วุฒิการศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาโท/ปริญญาเอก ด้านการศึกษา

2.2 เป็นผู้มีความประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ด้านบริหารหรือด้านการจัดการ เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีค่าประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมมี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) สถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่า ดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็น ฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ คือ วางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.22$) สังเคราะห์ความรู้ ($\bar{X} = 3.86$) วิเคราะห์ปัญหา ($\bar{X} = 3.85$) ประเมินผล ($\bar{X} = 3.45$) และดำเนินการศึกษาปัญหา ($\bar{X} = 3.06$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ประเมินผล ($\bar{X} = 4.92$) วางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.81$) วิเคราะห์ปัญหา ($\bar{X} = 4.63$) สังเคราะห์ความรู้ ($\bar{X} = 4.60$) และดำเนินการศึกษาปัญหา ($\bar{X} = 4.54$)

ความต้องการจำเป็นพบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ประเมินผล ลำดับที่ 2 วาง แผนการเรียนรู้ร่วมกัน ลำดับที่ 3 วิเคราะห์ปัญหา ลำดับที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ และ ลำดับที่ 5 ดำเนินการศึกษาปัญหา

5.2 ผลการออกแบบและประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เห็นว่า โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมมี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน ได้แก่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ด้านวิเคราะห์ปัญหา และด้านสังเคราะห์ความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านดำเนินการศึกษาปัญหา และด้านประเมินผล ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และผลการศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ประเมินผลวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา สังเคราะห์ความรู้ และดำเนินการศึกษาปัญหา และจากการศึกษาดังกล่าวจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เพื่อมีความรู้ความเข้าใจขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ และทำผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถเป็นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Barrows Hs และ Tamblyn RM กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้จะเริ่มต้นด้วยการให้ผู้เรียนได้ประสบปัญหาที่สำคัญ โดยผู้เรียนมิได้เตรียมตัวล่วงหน้าเกี่ยวกับปัญหานี้มาก่อน โดยที่ผู้สอนจะนำปัญหาดังกล่าวมาเขียนเป็นโจทย์ปัญหา เป็นการสร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อใช้เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดไตร่ตรอง หาเหตุผลอธิบาย และพยายามแก้ไขปัญหานั้นเอง โดยใช้พื้นฐานความรู้เดิมที่แต่ละคนมีอยู่มาตั้งสมมติฐาน ตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม จากนั้นจึงแยกย้ายกันไปศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้เพิ่มเติมมาใหม่กลับมาช่วยสรุปสมมติฐาน เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเช่นนี้อาจจะทำให้เกิดปัญหาขึ้น ครูจึงจะต้องหาวิธีแก้ไข เพราะการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เน้นให้ผู้เรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าหากความสัมพันธ์ของสมาชิกดี การจัดการเรียนรู้ก็จะบรรลุเป้าหมายมากยิ่งขึ้น (วัลลี สัตยาตย์, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารับรู้ (2550) ที่กล่าวว่า ผู้สอนจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้วยการจัดหา สนับสนุน สื่ออุปกรณ์การเรียนให้เหมาะสมเพียงพอ เมื่อได้ลงมือทดลองที่นักเรียนได้วางแผนไว้ นักเรียนจะสนุกสนานกับการทดลอง กลมฉัตร กล่อมอิม (2560) ได้ทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาการออกแบบและพัฒนา

หลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า บทบาทของผู้เรียนในกลุ่มย่อยเป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาฐานที่ทำให้ผู้เรียนต้องร่วมมือกันภายในกลุ่ม เพื่อสร้างวัตถุประสงค์ การศึกษา ถกเถียง ต่อรอง ร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ในการเป็น ผู้นำกลุ่มทั่วทุกคน และภายหลังจากการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้ กำหนดให้นักศึกษาทำกิจกรรมโครงการชุมชนปลอดภัย เพื่อให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะ ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยการเผชิญสถานการณ์ปัญหา แก้ปัญหาร่วมกัน เกิด กระบวนการทำงานเป็นทีม เกิดกระบวนการคิด และกระบวนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

6.2 โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 นำเสนอตามองค์ประกอบ ของโปรแกรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาการจัดการ เรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 โมดูล ได้แก่ Module 1 การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน Module 2 การ วิเคราะห์ปัญหา Module 3 การดำเนินการศึกษาปัญหา Module 4 การสังเคราะห์ความรู้ และ Module 5 การประเมินผล 4) การดำเนินการ ประกอบด้วยวิธีการพัฒนา 3 วิธี ได้แก่ การฝึกอบรม หรือสัมมนา การพัฒนาแบบใช้ครูพี่เลี้ยงหรือเพื่อนครูช่วยเพื่อนครู และการศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง 5) การวัดประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อน - หลัง การพัฒนา การ ประเมินความสามารถในการออกแบบจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) และ การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา ตรวจสอบยืนยันโปรแกรมโดย ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการตอบแบบสอบถาม เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยเป็น เช่นนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบวิธีการพัฒนาครูของโปรแกรม สอดคล้องกับแนวคิดของ พงษ์ศักดิ์ ศิริบรรณ พัทธกิจ (2561) ที่ได้กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาครูควรเป็นรูปแบบการพัฒนาแบบผสมผสานกัน ระหว่าง การพัฒนาแบบนอกเวลาปฏิบัติงาน และ การพัฒนาแบบในเวลาปฏิบัติงาน ซึ่งวิธีการพัฒนา ภาวะผู้ครูของโปรแกรมมีหลักการพัฒนาศักยภาพตามกรอบ 70 : 20 : 10 สอดคล้องกับแนวคิดของ Morgan McCall และคณะ (1996) ประกอบไปด้วย ร้อยละ 70 ด้วยวิธีการการบูรณาการกับ ปฏิบัติงานจริง ร้อยละ 20 ด้วยวิธีการพัฒนด้วยตนเองผ่านเครือข่ายออนไลน์ และร้อยละ 10 ด้วย วิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ โปรแกรมประกอบด้วยองค์ประกอบการสร้างโปรแกรม และการพัฒนา โปรแกรมที่ถูกต้อง สมบูรณ์ ปฏิบัติได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน โปรแกรม พร้อมด้วยศึกษาแนวคิด หลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ดังที่ Barr and Keating (1990) ที่อธิบายขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรม โดยเริ่มต้นด้วยขั้นตอนที่ 1 ขั้นการ ประเมินซึ่งเป็นการ ประเมินความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการวางแผนด้วยการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และการ ประเมินผล ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และ ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการ ประเมินหลังการปฏิบัติ ซึ่งเห็นได้ว่าโปรแกรมที่สร้างขึ้นมามีความสอดคล้องกับ แนวคิดในการ ศึกษาวิจัย และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมและขอบข่าย เนื้อหาของ โปรแกรมตามแนวคิดของ Boone (1992) Caffarella (2002) , อารัง บัวศรี (2542) , สมิตรา พงศธร

(2550) โดยสังเคราะห์ส่วนประกอบของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาการจัดการเรียนรู้ 4) การดำเนินการ 5) การประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนในการพัฒนาที่ ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบเพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม อีกทั้งโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ได้มีการตรวจสอบยืนยันโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่านและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้โปรแกรมอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกลิมพล สุปัญญาบุตร (2561) และพัฒนาโปรแกรมเสริม สร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดยโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) การดำเนินการ และ 5) การวัดและประเมินผล โดยรวมของโปรแกรมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการการออกแบบและประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ประกอบด้วย จำนวน 5 ด้าน 29 แนวทาง ดังนี้

1) ด้านวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน มีแนวทางการพัฒนา 8 แนวทาง ได้แก่ ได้แก่ 1) ศึกษาหน่วยการเรียนรู้ในเรื่องเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ร่วมกัน 2) ศึกษารูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน และเทคนิค การสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาพร้อมกัน 3) ศึกษารูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน และเทคนิค การสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาพร้อมกัน 4) กำหนดวัตถุประสงค์ที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ ริเริ่มเหมาะสมกับหลักสูตร มาตรฐานสาระการเรียนรู้ ความแตกต่าง และธรรมชาติของผู้เรียนเป็นรายบุคคลร่วมกัน 5) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ร่วมกัน เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัย ความต้องการของผู้เรียน และชุมชน 6) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการอย่างสอดคล้องเชื่อมโยงกัน 7) กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ร่วมกัน 8) เลือกวิธีและเครื่องมือวัดผล และตั้งเกณฑ์การประเมินผลร่วมกัน

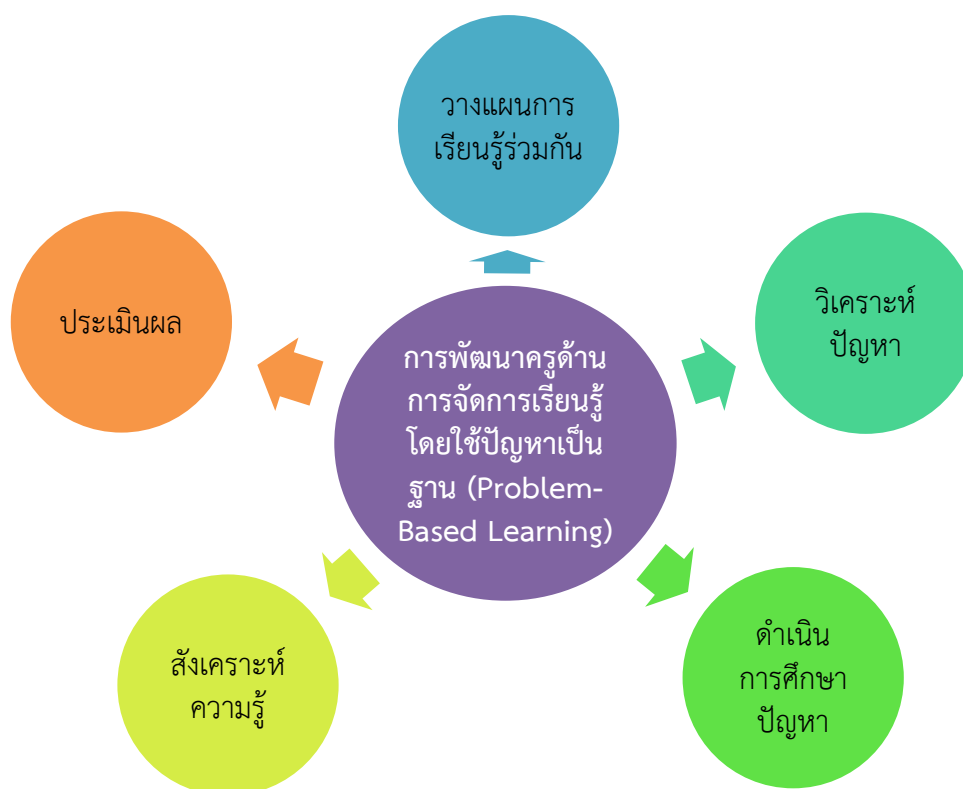
2) ด้านวิเคราะห์ปัญหา มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ได้แก่ 1) ระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เหตุผลเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยมีผู้สอนคอยกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายในกลุ่ม 2) สรุปรวบรวมความรู้ที่ได้จากการอภิปรายเกี่ยวกับต้นเหตุของการเกิดปัญหา 3) กำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไข 4) ตั้งสมมติฐานหรือแนวทางในการแก้ปัญหา 5) กำหนดและจัดลำดับความสำคัญของหัวข้อที่ต้องการจะค้นคว้าเพิ่มเติม

3) ด้านดำเนินการศึกษาปัญหา มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ได้แก่ 1) แบ่งหน้าที่ในการค้นคว้าหาข้อมูลตามหัวข้อที่ต้องการทราบแก่สมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่

กำหนดขึ้น 2) จัดเตรียมแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น เอกสาร ตำรา ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น โดยผู้สอนจะอำนวยความสะดวกและเป็นผู้สังเกตการณ์ 3) ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อที่ได้รับ 4) บันทึกการค้นคว้า 5) นำเสนอข้อปัญหาที่ต้องการแก้ไข

4) ด้านสังเคราะห์ความรู้ มีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทาง ได้แก่ 1) แลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ใหม่ที่ได้ศึกษาค้นคว้ากับสมาชิกในกลุ่ม 2) พิจารณาความรู้ใหม่ที่ได้มาว่าสามารถแก้ปัญหา/สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การ/อธิบายสมมติฐานได้หรือไม่ 3) ทบทวนและตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ใหม่ 4) สร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรู้ใหม่ที่ได้เพื่อหาข้อสรุป 5) สังเคราะห์เพิ่มเติม หากความรู้ใหม่ที่ได้มาไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหา

5) ด้านประเมินผล มีแนวทางการพัฒนา 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เรียน 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวัดและประเมินผล 3) นำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม 4) ระวังความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดของการวัด 5) วัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง 6) นำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประเมินผล และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่า ด้านประเมินผล มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านประเมินผลจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ซึ่งผู้บริหารทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับสถานศึกษาจะต้องสำรวจความรุนแรงของปัญหามีจุดใดที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา และมีการวัดประเมินผลหลังการพัฒนาทุกครั้ง เพื่อที่จะนำผลการประเมินมาพัฒนาในครั้งต่อไป เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิผล

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านประเมินผล ดังนั้นจึงควรให้ความสนใจต่อการพัฒนาครูด้านประเมินผล มีดัชนีความต้องการจำเป็นมากเป็นอันดับหนึ่ง สะท้อนให้เห็นว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่น ๆ และต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ผู้เข้ารับการพัฒนายจะต้องตระหนักถึงความจำเป็นของการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความเข้าใจในการประเมินผลจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) อีกทั้งยังต้องสามารถจัดสรรเวลาในการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) ให้สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาแต่ละรูปแบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

8.2.2 จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประเมินผล และในด้านนี้ยังพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวัดและประเมินผลและระวางความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดของการวัด ดังนั้นสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านประเมินผล ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาตนเองในหลาย ๆ รูปแบบ อาทิ การฝึกอบรมหรือสัมมนา การพัฒนาแบบใช้ครูพี่เลี้ยงหรือเพื่อนครูช่วยเพื่อนครู หรือ การศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง เป็นต้น

8.2.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ ประเมินผล และในด้านนี้ยังพบว่าข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เรียน ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหาจากการจัดการ

เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) โดยพิจารณาว่าปัญหาใดสำคัญและต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

8.2.4 ครูควรพัฒนาตนเองเกี่ยวกับทักษะความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อวิชาชีพครู โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย จะส่งผลให้ครูทราบถึงปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ การวางแผนแก้ปัญหาการเรียนรู้ วิธีแก้ปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

8.2.5 จากผลการวิจัยที่พบว่า แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย แนวทางการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ด้าน 20 แนวทางและการประเมินผล ดังนั้น ผู้ใช้งานวิจัยทั้งระดับหน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา และระดับบุคคล ควรทำความเข้าใจองค์ประกอบของแนวทางฯ ดังกล่าวข้างต้นอย่างละเอียด โดยในระดับสถานศึกษาควรกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และสามารถใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยติดตามการนำไปโปรแกรมไปใช้ในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

8.3.2 ควรมีการศึกษา วิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ในรูปแบบอื่น ๆ โดยมีวิธีการพัฒนาหรือกิจกรรมเสริมสร้างที่หลากหลาย

9. เอกสารอ้างอิง

- กมลฉัตร กล่อมอ้อม. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน : รายวิชาการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 11(2). 181-185.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โชติชวัล พุทธิกาญจน์. (2556). แนวทางการพัฒนาครูในประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์. 2(1). 28-35.
- ทิตนา แหมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร : แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อึ้ง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบ และการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ธนัการพิมพ์.
- ปริญญช พรหมภาสิต และคณะ. (2557). ตั้งหลัก ตั้งมั่น ตั้งต้น ขยายผล แทรกซึม. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- มัทธรา ธรรมบุศย์. (2545). การพัฒนาคุณภาพการเรียนโดยใช้ PBL (Problem - Based learning). **วารสารวิชาการ**. 5(2). 11-17.
- วัลลั สัตยาศัย. (2557). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก รูปแบบการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็น **ศูนย์กลาง**. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คเน็ท.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2541). **เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพครู**. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานผลการศึกษากการพัฒนามาตรฐานการศึกษา **ของชาติ**. กรุงเทพมหานคร : 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้. (2542). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์. (2558). การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนใน **ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : 9119 เทคนิควรรันต้ง.
- อนันต์ ะสุข. (2558). การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการ **แก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และจิตวิทยาาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Barr, M. J., Keating, L. A. (1990). **Introduction: Elements of Program Development Developer Effective Student Services Program**. New Jersey : Jossey-Bass.
- McClelland, D.C. (1961). The Achieving Society. **History and Theory**. 3(3). 371-381.

10. คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อความสมบูรณ์ของวิทยนั ขอขอบพระคุณผู้บริหารและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล คุณค่าและประโยชน์ของวิทยนั ผู้วิจัยขอขอบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสาท วิทยาให้มีสติปัญญาและคุณธรรมอันเป็นเครื่องขึ้นนำความสำเร็จในชีวิต